

GRZEGORZ KUBLIN

Luboszyce

<https://orcid.org/0000-0003-2692-7763>

Niedrukowany dokument

biskupa wrocławskiego Przeclawa z 9 lutego 1370 r.

dotyczący klasztoru Dominikanek w Raciborzu

Dzieje klasztoru Dominikanek w Raciborzu, obejmujące lata 1299–1810, zostały wstępnie rozpoznane¹. Badano jego najstarsze uposażenie i podstawy ekonomiczne². Opracowano jego skład osobowy na podstawie średniowiecznej dokumentacji i wykaz raciborskich dominikanek występujących w nekrologach czeskich i morawskich Zakonu Kaznodziejskiego, zmarłych w XVIII i XIX w.³

¹ Johann Heyne. 1860. *Dokumentierte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau. Aus Urkunden, Altenstücken, älteren Chronisten und neueren Geschichtschreibern*. t. I. Breslau: Verlag von Wilh. Gottl. Korn, 1032–1037; Johann Heyne. 1864. *Dokumentierte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau. Aus Urkunden, Altenstücken, älteren Chronisten und neueren Geschichtschreibern*. t. II. Breslau: Verlag von Wilh. Gottl. Korn, 911–918; Johann Heyne. 1868. *Dokumentierte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau. Aus Urkunden, Altenstücken, älteren Chronisten und neueren Geschichtschreibern*. t. III. Breslau: Verlag von Wilh. Gottl. Korn, 1249–1258; Augustin Weltzel. 1881. *Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor*. Ratibor: Verlag von Max Muschik, 812–845; Piotr Stefaniak. 2007. *Dzieje mniszek dominikańskich w krajach słowiańskich*. Kraków – Racibórz: Wydawnictwo i Agencja Informacyjna WAW, 149–160, 181–197; Piotr Stefaniak. 2009. „Z dziejów klasztoru Świętego Ducha mniszek dominikańskich w Raciborzu (1299–1810)”. *Nasza Przyszłość* 112: 181–206.

² Barbara Nowak. 1998. „Najstarsze uposażenie dominikanek raciborskich”. *Studia i materiały z dziejów Śląska* 23: 65–76; Antoni Barciak. 2011. Podstawy ekonomiczne obu klasztorów Dominikańskich w Raciborzu w średniowieczu. W *Inter oeconomiam coelestem et terrenam. Mendykanci a zagadnienia ekonomiczne*. Red. Wiesław Długołęcki, Tomasz Gałuszka, Rafał Kubicki, Anna Zajchowska, 377–394. Kraków: Wydawnictwo Esprit SC.

³ Antoni Barciak. 2010. Skład osobowy klasztoru Dominikanek raciborskich w średniowieczu. W *Sanctimoniales. Zakony żeńskie w Polsce i Europie Środkowej (do przelomu XVIII i XIX wieku)*. Red. Andrzej Radzimiński, Dariusz Karczewski, Zbigniew Zyglewski, 333–341. Bydgoszcz – Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego i Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja

Niedawno zaprezentowano – przejrzany na nowo, skorygowany i poszerzony – wykaz przeorysz tej wspólnoty⁴. Wciąż jednak brakuje monografii tego klasztoru, chociaż materiały źródłowe są znane i dostępne. Zasadniczy zasób przechowywany jest w Archiwum Państwowym we Wrocławiu⁵, który częściowo w 1859 r. został wydany drukiem⁶. Pojedyncze dokumenty można znaleźć w polskich i zagranicznych archiwach, bibliotekach i muzeach. Szczegółowe omówienie tych materiałów zasługuje na osobną publikację. Pośród nich znajduje się dyplom wystawiony 9 lutego 1370 r. przez biskupa wrocławskiego Przeclawa z Pogorzeli (ok. 1310–1376), którego treść nie została *in extenso* wydana drukiem i nie poświęcono mu wiele uwagi. Stąd w niniejszym artykule zostanie on szerzej omówiony.

Biskupi dyplom jest przechowywany w Raciborskim Oddziale Archiwum Państwowego w Katowicach, w zespole *Akta miasta Raciborza*, sygn. 6. Dokument posiada wymiary 490 x 335 + 50 mm. Zachował się w dobrym stanie, ale w kilku miejscach jest podziurawiony, pocięty i poplamiony. Na odwrocie znajdują się sygnatury w kolejności: H, I 35 oraz 2. Odnośnie do pierwszej sygnatury (H) można tylko przypuszczać, że jest najstarsza i być może pochodzi z XVII w., gdyż bezpośrednio pod nią znajduje się staropolski tekst, napisany tym samym atramentem i charakterem pisma: „Confirmatia Biskupa Wroclawskiego na XI grzywien wyderkawu od Mieszczan Znowych Zagrod na S. Marcin w kazdym roku zapisane zgruntow miastu należących. Zapisu orýginału przy Mieszczanach pýtac”. Jednak trudno jest coś więcej powiedzieć, ponieważ nie zachował się spis dokumentów raciborskich z tego okresu. Sygnatura I 35 (raczej z XIX bądź z początku XX w.) jest w kolorze jasnoniebieskim i przekreślona, a obok niej, po prawej stronie, na czerwono naniesiono sygnaturę 2. Tę ostatnią można zidentyfikować. Chodzi o inwentarz dokumentów sporządzony w 1933 r. przez Kurta Kudłę, raciborskiego archiwistę miejskiego⁷. Do pergaminu przywieszona jest pontyfikalna pieczęć woskowa na zielono-czerwonym sznurze, nieco uszkodzona. Wyobraża ona siedzącego na tronie biskupa pod baldachimem w formie pięciowieżowego portalu. Po jego bokach widnieją dwie tarcze: na jednej herb biskupstwa z sześcioma liliami (lilia

ja Kopernika; Grzegorz Kublin. 2017. „Raciborskie dominikanki w nekrologach klasztorów czeskich i morawskich”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 37 (2): 173–189.

⁴ Grzegorz Kublin. 2019. „Lista raciborskich przeorysz zakonu dominikanek”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (2): 119–164.

⁵ Archiwum Państwowe we Wrocławiu (dalej: APWr), Rep. 112.

⁶ Wilhelm Wattenbach. Wyd. 1859. *Urkunden der Klöster Rauden und Himmelwitz, der Dominicaner und der Dominicanerinnen in der Stadt Ratibor* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 2). Breslau: Josef Max und Komp. (dalej: CodSil t. 2).

⁷ Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Raciborzu (dalej: APKat-ORac), zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 75: Kurt Kudła. 1933. *Das Ratiborer Stadtarchiv*. Ratibor. mps, 32.

jako atrybut św. Jana Chrzciciela, patrona katedry wrocławskiej), na drugiej trzy wieże Pogorzelskich herbu Grzymała⁸.

Dokument z 9 lutego 1370 r. jest transumptem dyplomu księcia opawsko-raciborskiego Jana I (ok. 1332–1380/1382), wystawionego 12 listopada 1368 r. Jednak Przeclaw swoim autorytetem nie tylko potwierdza treść książęcego aktu, lecz także uznaje zawarte w nim zapisy, dotyczące biskupa wrocławskiego. Istotna treść obu dokumentów (z 1368 i 1370 r.) jest znana historykom, chociaż nie zawsze właściwie ją oddawano. Wilhelm Wattenbach (1819–1897) w wydawnictwie *Codex diplomaticus Silesiae* podał jedynie krótki regest dokumentu z 9 lutego 1370 r., powołując się na *Repertorium des Stadtarchivs zu Ratibor*⁹. Augustin Weltzel (1817–1897) w pierwszym wydaniu dzieła o historii Raciborza z 1861 r. przekazał więcej informacji z treści obu dokumentów, zaznaczając w przypisie, że dyplom znajduje się w Archiwum Miejskim w Raciborzu (*im Magistratsarchive*) i nie został wydany w *Codex diplomaticus Silesiae*¹⁰. Tego przypisu z adnotacją nie zawiera drugie, poszerzone, wydanie tego dzieła – z 1881 r.¹¹ Bardzo podobny regest odnośnie do tego, który wydał Wattenbach, odnotował raciborski archiwista miejski Kurt Kudla, sporządzając w 1933 r. inwentarz dokumentów znajdujących się w Archiwum Miejskim w Raciborzu (*Das Ratiborer Stadtarchiv*, s. 32)¹², którego kopię przekazał do Archiwum Państwowego we Wrocławiu (s. 90)¹³. Kolejne regesty obu dokumentów można znaleźć w opracowaniu z 2004 r. pod redakcją Antoniego Barciaka i Karla Müllera (nr 101, 106)¹⁴ oraz w publikacji Iwony Pietrzyk z 2008 r.¹⁵

⁸ Opis pieczęci biskupa Przeclawa – zob. Paul Pfothenauer. Wyd. 1881. *Urkunden des Klosters Kamenz* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 10). Breslau: Josef Max und Komp. (dalej: CodSil t. 10), 160; Colmar Grünhagen, Hermann Markgraf. Wyd. 1883. *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter*. t. II (Publicationen aus den Preußischen Staatsarchiven t. 16). Leipzig: S. Hirzel Verlag, 209; Marian Gumowski. 1936. Pieczęcie śląskie do końca XIV wieku. W *Historia Śląska. Od najdawniejszych czasów do roku 1400*. t. III. Red. Władysław Semkowicz, 309, 312. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.

⁹ CodSil t. 2, 223 (nr 56 b).

¹⁰ Augustin Weltzel. 1861. *Geschichte der Stadt Ratibor*. Ratibor: Selbstverlage des Verfassers, 493–494.

¹¹ Weltzel. 1881. *Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor*, 822.

¹² APKat-ORac, zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 75.

¹³ Tu znajduje się dokładna data sporządzenia inwentarza (16 października 1933 r.) i podpis Kurta Kudli. APWr, Rep. 135, sygn. 322 (dawniej C 85 a).

¹⁴ Antoni Barciak, Karl Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I (do 1400 roku). Wrocław – Opawa: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Zemský Archiv v Opavě, 57–59.

¹⁵ Iwona Pietrzyk. 2008. *Kancelaria i dokument Przemysławów opawskich w XIV i początkach XV wieku*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 160.

Przeclaw, wystawca przedstawianego dokumentu, był jednym z najświetniejszych biskupów wrocławskich, którego pontyfikat przypadł na lata 1342–1376. W historiografii przyjęło się określać diecezję wrocławską pod jego rządami „złotym biskupstwem” (*aureus episcopatus*), przede wszystkim dzięki jej pomyślnemu rozwojowi ekonomicznemu. Jego współpraca z władcami czeskimi przyniosła pokój wewnętrzny oraz rozwój życia kościelnego i religijnego w diecezji¹⁶. Jako biskup wrocławski miał związek z klasztorem Dominikanek w Raciborzu. Wystawił im dwa dyplomy w Otmuchowie: aktualnie przedstawiany z 9 lutego 1370 r. oraz znany historykom z 13 stycznia 1354 r., wydany w drugim tomie *Codex diplomaticus Silesiae*¹⁷. W dokumencie z 1354 r. biskup Przeclaw, na prośbę Henryka z Głubczyc (zm. po 13 stycznia 1354 i przed 23 kwietnia 1357)¹⁸, potwierdza przyznanie przeoryszy i konwentowi sióstr w Raciborzu dziesięciny snopowej, przynależnej do stołu biskupiego, ze wsi Grudynia Mała. Biskupia darowizna była wsparciem dla raciborskich zakonnic, przeżywających trudności ekonomiczne. Przyczyny nadania dziesięciny zostały określone następująco: czasy są niespokojne, zmniejszyły się dobra doczesne zakonnic i ich klasztoru, nie mogłyby one w odpowiedni sposób utrzymać się z dochodów tegoż klasztoru, dla złagodzenia ich niedostatku, jak również ciężarów ubóstwa (*paupertatis*) i aby mogły one spełniać nieustannie służbę Bożą względem swojego świętego Oblubieńca, mając siłę do czynienia pokuty i zachowania zbawiennej pobożności¹⁹. Wspomnianą przeoryszą była wówczas najprawdopodobniej księżniczka raciborska Eufemia (ok. 1299–1359), córka Przemysła, która zmarła w opinii świętości 17 stycznia 1359 r.²⁰

¹⁶ Szerzej na temat biskupa Przeclawa – zob. Tomasz Jurek. 2005. *Rodowód Pogorzelów*. Kraków: Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana, 58–59; Józef Mandziuk. 2010. *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku*. Średniowiecze. t. I, cz. 1. Warszawa: Oficyna Wydawnicza-Poligraficzna Adam, 477–483; Kazimierz Dola. 2012. Przeclaw z Pogorzeli. W *Encyklopedia katolicka*. Red. Edward Gigilewicz, t. XVI, 613. Lublin: TN KUL; Jerzy Wojtczak-Szyszkowski. Przeł. i oprac. 2019. *Kronika Księżąt Polskich*. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża, 164–166.

¹⁷ CodSil t. 2, 154–155 (nr 47).

¹⁸ Szerzej o Henryku z Głubczyc – zob. Marek L. Wójcik. 2000. Beginki głubczyckie. W *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym*. Red. Marek Derwich, Anna Pobóg-Lenartowicz, 583–590. Wrocław – Opole: Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych (Larhcor); Damian Halmer. 2012. „Kariera Henryka (Heinka) z Głubczyc. Przyczynek do badań nad otoczeniem księcia opawsko-raciborskiego Mikołaja II Przemysłidy”. *Średniowiecze Polskie i Powszechnie* 4 (8): 113–127; Marek L. Wójcik. 2013. „Mieszczanin czy rycerz? Przyczynek do biografii Heinka z Głubczyc”. *Średniowiecze Polskie i Powszechnie* 5 (9): 187–200.

¹⁹ CodSil t. 2, 154 (nr 47): *Propter statum intranquillum terrarum et diminucionem bonorum temporaliu ad eas ac ipsarum Monasterium pertinencium non possint de eiusdem monasterij Redditibus comode sustentari, Nos pro relevandis earum indigencie ac paupertatis oneribus et ut indefessum sponso suo sancto exhibeant famulatum, in conversionis robore et salubri religionis observancia permanentes.*

²⁰ Szerzej na temat Eufemii raciborskiej – zob. Benigna Suchoń. 1972. Ofka, Eufemia, Domitilla. W *Hagiografia polska. Słownik bio-bibliograficzny*. t. II. Red. Romuald Gustaw, 160–171. Poznań: Księgarnia św. Wojciecha; Franciszek Wolnik. 2009. *Świątobliwa Eufemia (Ofka) – życie i rozwój*

Prezentowany dyplom z 1370 r. powstał na prośbę przybyłych do Otmuchowa: burmistrza Raciborza Jana Neukirche (*Johanne dicto Newkirche*) i raciborskiego notariusza miejskiego Jana z Bohumína (*Johanne de Odirberg*). Jan Neukirche wystąpił też jako raciborski rajca 13 lipca 1375 r.²¹, a Jan z Bohumína ponownie jako notariusz 28 października 1375 r.²² Natomiast odbiorcą dokumentu są raciborskie dominikanki, którym zależało na biskupim potwierdzeniu zapisów. W ich imieniu przed biskupem Przeclawem zjawił się dominikanin Piotr Blumil (*Petro dicto Blumil*), nazwany ich prowizorem (*provisor*). Tenże dominikanin 10 października 1401 r. był podprzeorem klasztoru w Głogowie²³. Według Weltzla, w 1379 r. miał być zarządcą (*Propst*) do spraw raciborskich dominikanek²⁴.

Od strony dyplomatycznej dokument nie wzbudza żadnych podejrzeń. Zdaje się, że w dużej mierze bazuje on na formularzu. Przekonuje do tego niemal identyczna arenga dyplomu z 30 sierpnia 1359 r., w którym biskup Przeclaw inkorporuje do klasztoru cystersów w Kamieńcu Ząbkowickim kościoły w Byczeniu i Starczówku wraz z wszystkimi dochodami²⁵. Identyczne są również inwokacja, intytucja i datacja za pomocą kalendarza rzymskiego.

Odnosnie do listy świadków nie ma zastrzeżeń. Wszyscy wielokrotnie wystąpili w dokumentach z drugiej połowy XIV, a niektórzy jeszcze w początkach XV w. Pełnione przez nich role społeczne, funkcje lub pochodzenie poświadczają średnio-wieczne dyplomy.

jej kultu. W *Świętość na ziemi raciborskiej* (Sympozja t. 76). Red. Franciszek Wolnik, 23–43. Opole: Redakcja Wydawnictwo Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego; Piotr Stefaniak. 2009. „Błogosławiona Eufemia Piastówna OP (1299–1359) w świetle trzech najstarszych żywotów oraz źródeł a także literatury”. *Nasza Przeszłość* 111: 159–191; Grzegorz Kublin. 2013. „Średniowieczne i nowożytnie testimonia sanctitatis Eufemii raciborskiej (zm. 1359)”. *Folia Historica Cracoviensia* 19: 73–90; Grzegorz Kublin. 2013². *Świątobliwa Eufemia raciborska († 17 I 1359)*. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża; Grzegorz Kublin. 2016. *XVII-wieczny żywot księżniczki raciborskiej Eufemii w zbiorach Archiwum Państwowego we Wrocławiu* (Studia i źródła do dziejów dominikanów i dominikanek w Raciborzu t. 1). Opole: Studio Impreso; Grzegorz Kublin. 2018. *Dzieło Reginalda Brauna z 1741 roku poświęcone księżniczce raciborskiej Eufemii* (Studia i źródła do dziejów dominikanów i dominikanek w Raciborzu t. 2). Opole: Studio Impreso; Grzegorz Kublin. 2019. *Eufemia raciborska w historiografii* (Studia i źródła do dziejów dominikanów i dominikanek w Raciborzu t. 3). Opole: Studio Impreso; Grzegorz Kublin. 2019. „Nagrodek księżniczki raciborskiej Eufemii”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (1): 151–188; Piotr Stefaniak. 2019. „Najstarszy, łaciński żywot świątobliwej Ofki Piastówny OP”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (1): 275–289.

²¹ APKat-ORac, zesp. 3: *akta miasta Raciborza*, sygn. 1, 5; Weltzel. 1881. *Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor*, 68.

²² CodSil t. 2, 169 (nr 61).

²³ APWr, Rep. 77, nr 5.

²⁴ Weltzel. 1861. *Geschichte der Stadt Ratibor*, 494 (przyp. 1).

²⁵ CodSil t. 10, 194–195 (nr 244); Waclaw Korta. Red. 1992. *Regesty śląskie (1358–1359)*. t. IV. Wrocław – Warszawa: Oficyna Wydawnicza Volumen, 233 (nr 589).

Magister Bertold Fulschussil (*Fulleschussil*), kanonik raciborski, urodził się ok. 1330–1340 r. w rodzinie zamożnych mieszczan nyskich Piotra i jego drugiej żony, Katarzyny Eberhartynne. Odbył studia medyczne na Uniwersytecie w Pradze. Od 1371 r. tytułował się magistrem sztuk i bakałarzem medycyny, był wykształcony w teologii. Jak kanonik kolegiaty św. Tomasza Kantuaryjskiego w Raciborzu poświadczony jest kilka razy, przykładowo: 1 maja 1368 r.²⁶, 2 stycznia 1369 r.²⁷, 9 lutego 1370 r.²⁸, 17 grudnia 1371 r.²⁹ i wspomniany pośmiertnie w 1391 r.³⁰ W latach 1371–1386 występował również jako prepozyt kolegiaty św. Idziego we Wrocławiu³¹. Był fundatorem kolegiaty św. Mikołaja w Otmuchowie. Zmarł 3 kwietnia 1386 r.³²

Tomasz z Lelowa 3 sierpnia 1369 r., po śmierci Piotra z Wodzisławia, został zatwierdzony przez papieża Urbana V prepozytem kapituły św. Idziego we Wrocławiu³³.

²⁶ Kurt Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher* (Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte Herausgegeben von der Historischen Kommission für Schlesien t. 10). Würzburg: Holzner Verlag, 35 (nr 75).

²⁷ CodSil t. 10, 215 (nr 261).

²⁸ APKat-ORac, zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 6.

²⁹ Irena Sułkowska-Kuraś, Stanisław Kuraś. Wyd. 1985. *Bullarium Poloniae*. t. II. Romae: École française de Rome, 310 (nr 1857); Bogdan Kloch. 2000. Raciborskie duchowieństwo w świetle źródeł do końca XIV wieku (Duchowieństwo parafialne i kolegiackie). W *Tysiącletnie dziedzictwo kulturowe diecezji wrocławskiej*. Red. Antoni Barciak, 118. Katowice: Societas Scientiis Favendis Silesiae Superioris – Instytut Górnśląski.

³⁰ Franciscus C.A. Fuchsz. 1728. *Series dominorum praepositorum Nissensium ordinis sanctissimi sepulchri cum duplici rubea cruce* (Scriptores Rerum Silesiacarum t. 2). Wyd. 1839. Gustav A. Stenzel, 389. Breslau: Josef Max und Komp.

³¹ Augustinus Theiner. Wyd. 1860. *Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitarum historiam illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita*. t. I. Romae: Typis Vaticanis, 671 (nr 904); August Wagner. 1891. „Schlesisches aus dem vatikanischen Archive in Rom aus den Jahren 1316–1371”. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* 25: 291; Carolus Stloukal. Wyd. 1949–1953. *Acta Gregori XI pontificis Romani 1370–1378* (Monumenta Vaticana res gestas Bohemias illustrantia t. 4), Pragae: Typis Středočeská Tiskárna, 213 (nr 377); Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 55 (nr 235), 90–91 (nr 515), 95 (nr 544), 101 (nr 591), 102 (nr 599), 131 (nr 807), 135–136 (nr 845), 141 (nr. 890–891), 148 (nr 949), 154 (nr 986–987), 168–169 (nr. 1112–1113), 191–192 (nr 1302), 194 (nr 1326), 196 (nr 1345); Sułkowska-Kuraś, Kuraś. Wyd. 1985. *Bullarium Poloniae*. t. II, 310 (nr 1857); Scholz. 2011. *Das geistliche Fürstentum Neisse. Eine ländliche Elite unter der Herrschaft des Bischofs (1300–1650)*, 45, 50.

³² Alwin Schultz, Colmar Grünhagen. 1868. „Annalistische Nachlese (Fortsetzung) 1449–1500”. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* 9: 387 (z błędnym rokiem 1486); szerzej o Bertoldzie – zob. Ewa Wólkiewicz. 2004. *Kapituła kolegiacka św. Mikołaja w Otmuchowie. Dzieje – organizacja – skład osobowy (1386–1477)* (Z Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku t. 32). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 64–66.

³³ Věra Kosinová. Wyd. 1944. *Acta Urbani V (1362–1370)* (Monumenta Vaticana res gestas Bohemias illustrantia t. 3). Pragae: Archivum terrae Bohemiae, 743 (nr 1135).

W tej roli wystąpił jeszcze: 9 lutego 1370 r.³⁴, 5 maja 1370 r.³⁵, 20 maja 1370 r.³⁶ i 30 listopada 1370 r.³⁷, zaś jako zmarły – 17 grudnia 1371 r.³⁸ Jego następcą na tym urzędzie był Bertold z Raciborza. Stąd można przyjąć, że Tomasz był prepozytem w latach 1369–1370³⁹.

Jan z Tyńca (powiat wrocławski), jako notariusz biskupi, wystąpił w latach 1368–1370⁴⁰, a jako pleban w Sobótce w latach 1370–1372⁴¹. Być może jest tożsamy z prokuratorem otmuchowskim, znanym z lat 1371–1376⁴², który jednocześnie był sędzią dworu biskupiego w Otmuchowie (w 1371 r.)⁴³ i kantorem (*Präzentor*) kaplicy NMP w katedrze we Wrocławiu (w 1373 r.)⁴⁴. Zapewne tenże prokurator 9 kwietnia 1383 r. był altarzystą kaplicy Bożego Ciała w Nysie⁴⁵. Jeśli notariusz-pleban nie jest tożsamy z prokuratorem otmuchowskim, to zapewne ten pierwszy był jeszcze rektorem kaplicy Bożego Ciała w Nysie, gdyż z tą funkcją jako zmarły został wspomniany 20 sierpnia 1375 r.⁴⁶

³⁴ APKat-ORac, zesp. 3: *Acta miasta Raciborza*, sygn. 6.

³⁵ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 48 (nr 174).

³⁶ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 48 (nr 175).

³⁷ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 50 (nr 196).

³⁸ Stloukal. Wyd. 1949–1953. *Acta Gregori XI pontificis Romani 1370–1378*, 213 (nr 377).

³⁹ Wólkiewicz. 2004. *Kapituła kolegiacka św. Mikołaja w Otmuchowie*, 64–65.

⁴⁰ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 40 (nr 110), 46 (nr 159), 50 (nr 196); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 57–58 (nr 104); Antoni Barciak, Karl Müller. Red. 2017. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. III (1451–1475), Katowice – Opole: Archiwum Państwowe, Opava: Zemský Archiv, 15 (nr 5).

⁴¹ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 67 (nr 332); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 58 (nr 106).

⁴² Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 55 (nr 235), 68 (nr 339), 70 (nr 357), 73 (nr 382); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 62 (nr 116), 66 (nr 127).

⁴³ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 55 (nr 235).

⁴⁴ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 73 (nr 382); Bernhard W. Scholz. 2011. *Das geistliche Fürstentum Neisse. Eine ländliche Elite unter der Herrschaft des Bischofs (1300–1650)* (Forschungen und Quellen zur Kirchen- und Kulturgeschichte Ostdeutschlands t. 42). Köln: Böhlau Verlag, 97–98, 114.

⁴⁵ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 192 (nr 1308).

⁴⁶ Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 65–66 (nr 126).

Mikołaj, jako pleban w Wiązowie, potwierdzony jest w kilku dokumentach: 10 listopada 1369 r.⁴⁷, 9 lutego 1370 r.⁴⁸, 20 maja 1370 r.⁴⁹, 2 września 1370 r.⁵⁰ i 30 listopada 1370 r.⁵¹ Schindler i Gerlic utożsamiają go z Mikołajem z Gliwic⁵². Więcej informacji na temat Mikołaja z Gliwic podała Kuchendorf, według której był on m.in. kanonikiem kapituły katedralnej (1387–1414) i kapituły św. Krzyża (1400/1405–1415) we Wrocławiu⁵³. Gerlic ujął go w wykazie kanoników głogowskich (1389–1416) i postulował, aby nie wywodzić jego pochodzenia z miasta Gliwice, lecz ze starego rodu rycerskiego Śliwiców ze Śliwic (niegdyś Gliwicz) koło Otmuchowa⁵⁴. Matusik i Drabina ukazali go jako protektora studiującej młodzieży⁵⁵. Słoń stwierdził, że był on współfundatorem szpitala św. Jana Chrzciciela przy szkole katedralnej we Wrocławiu⁵⁶. Zmarł 21 lub 25 listopada 1416 r.⁵⁷

⁴⁷ Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu (dalej: AAWR), sygn. III a 31 (*Liber niger*), fol. 1b–2a; AAWr, sygn. W 6; Kurt Engelbert. 1927. *Geschichte der Stadt Wanssen und des Wansener Haltes*. cz. I. Ohlau: Verlag Hermann Eschenhagen, 23, 37–38; Cäcilie Kuchendorf. 1937. *Das Breslauer Kreuzstift in seiner persönlichen Zusammensetzung von Gründung (1238) bis 1456* (Zur schlesischen Kirchengeschichte t. 29). Breslau: Frankes Verlag und Druckerei, Otto Borgmeyer, 141 (nr 164).

⁴⁸ APKat-ORac, zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 6.

⁴⁹ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 48 (nr 175).

⁵⁰ Gerhard Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417. Untersuchungen über seine Verfassungsgeschichte und persönliche Zusammensetzung* (Zur schlesischen Kirchengeschichte t. 33). Breslau: Frankes Verlag und Druckerei, Otto Borgmeyer, 226 (nr 108).

⁵¹ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 50 (nr 196).

⁵² Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417*, 226 (nr 108); Henryk Gerlic. 1993. *Kapituła głogowska w dobie piastowskiej i jagiellońskiej (1120–1526)*. Gliwice: Wydawnictwo Nota, 270 (nr 256).

⁵³ Kuchendorf. 1937. *Das Breslauer Kreuzstift in seiner persönlichen Zusammensetzung von Gründung (1238) bis 1456*, 86 (nr 41).

⁵⁴ Gerlic. 1993. *Kapituła głogowska w dobie piastowskiej i jagiellońskiej (1120–1526)*, 270 (nr 256).

⁵⁵ Leokadia Matusik. 1973. „Związki wrocławskiego opactwa na Piasku z Polską centralną w okresie średniowiecza”. *Śląski Kwartalnik Historyczny* Sobótka 2: 246, 256; Jan Drabina. 1987. „Mikołaj z Gliwic – średniowieczny protektor studiującej młodzieży”. *Rocznik Muzeum w Gliwicach* 3: 33–41.

⁵⁶ Marek Słoń. 2000. *Szpitalie średniowiecznego Wrocławia*. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN, 34, 224, 225, 248.

⁵⁷ Wilhelm Wattenbach. 1862. „Schlesische Nekrologien”. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* 4: 301, 334.

Rycerz Otto Haugwitz pojawił się przy biskupie wrocławskim Przeclawie w dokumencie z 24 listopada 1354 r.⁵⁸ Występował jako świadek aż do 18 sierpnia 1374 r.⁵⁹

Bracia Henryk i Piotr de Ledlow (Liedlau) pochodzili z Pleißenlandu, z Lödla koło Altenburga. Często występowali w dokumentach razem⁶⁰. Henryk jest poświadczony od 10 kwietnia 1369 r. do 29 lipca 1380 r.⁶¹, a Piotr od 17 stycznia 1361 r. do 9 marca 1378 r.⁶² Piotr jest potwierdzony 2 marca 1374 r. jako domownik i komornik biskupa wrocławskiego Przeclawa⁶³, 30 grudnia 1374 r. jako kasztelan w Jeseníku⁶⁴, a 24 listopada 1378 r. został wspomniany jako zmarły⁶⁵.

⁵⁸ Waclaw Korta. Red. 1983. *Regesty śląskie (1349–1354)*. t. II. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 388 (nr 1105). Raczej nie jest tożsamy z Ottonem, który wystąpił jako świadek 11 listopada 1353 r. w dokumencie wystawionym w Kłodzku. Korta. Red. 1983. *Regesty śląskie (1349–1354)*. t. II, 333 (nr 945).

⁵⁹ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 22 (nr 15), 25 (nr 25), 28–29 (nr 47–48, 50), 30 (nr 53), 32–33 (nr 63), 36 (nr 83), 47 (nr 166), 48 (nr 175), 55 (nr 235), 57 (nr 254), 58 (nr 260), 61 (nr 285), 62 (nr 296), 65 (nr 319), 66 (nr 325), 71 (nr 364), 84 (nr. 469–470), 90 (nr 511), 91 (nr 515); Tomasz Jurek. 1996. *Obce rycerstwo na Śląsku*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 234; Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 45 (nr 69), 46 (nr 72), 56 (nr 100), 58–59 (nr. 105–107), 61 (nr 112), 62 (nr 115), 63 (nr 119); Scholz. 2011. *Das geistliche Fürstentum Neisse. Eine ländliche Elite unter der Herrschaft des Bischofs (1300–1650)*, 54, 96, 289; Barciak, Müller. Red. 2017. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. III, 16 (nr 8).

⁶⁰ Jurek. 1996. *Obce rycerstwo na Śląsku*, s. 250.

⁶¹ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 40 (nr 109), 41 (nr 123), 45 (nr 151), 46 (nr 160), 50 (nr 193), 52 (nr 208), 56 (nr 238), 58 (nr 260), 61 (nr 285), 65 (nr 323), 94 (nr 537), 97 (nr 561), 101 (nr 588), 102 (nr 597), 107 (nr 637), 111 (nr 658), 116 (nr 695), 117 (nr 699), 118 (nr. 709, 711), 121 (nr 732), 130 (nr 802), 132 (nr 819), 138 (nr 866), 141 (nr 891), 145 (nr. 924–925), 155 (nr. 996–997), 162 (nr 1061), 164 (nr. 1073–1075); Scholz. 2011. *Das geistliche Fürstentum Neisse. Eine ländliche Elite unter der Herrschaft des Bischofs (1300–1650)*, 62, 64, 69, 98, 292, 300; Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 57 (nr 103), 58 (nr 106), 62 (nr 115).

⁶² Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 26 (nr 37), 27 (nr 43), 32 (nr 61), 33 (nr 63), 36 (nr 83), 40 (nr 109), 41 (nr 123), 45 (nr 151), 46 (nr 160), 50 (nr 193), 53 (nr 215), 55 (nr 235), 56 (nr 238), 57 (nr 254), 58 (nr 260), 61 (nr 285), 62 (nr 296), 65 (nr 323), 68 (nr 339), 70 (nr 357), 75 (nr 401), 77 (nr 416), 79 (nr 431), 83 (nr 465), 84 (nr. 469–470), 86 (nr 487), 87 (nr 493), 97 (nr 561), 101 (nr 588), 102 (nr 597, 599), 107 (nr 633, 636–637), 108 (nr 639), 109 (nr 644–645), 110 (nr 651), 111 (nr 658), 112 (nr 661), 116 (nr 695), 117 (nr 699), 123 (nr 744), 127 (nr 779), 138 (nr 866), 164 (nr. 1074–1075); Scholz. 2011. *Das geistliche Fürstentum Neisse. Eine ländliche Elite unter der Herrschaft des Bischofs (1300–1650)*, 54, 98, 101, 292, 300; Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 55 (nr 98), 57 (nr 103), 58 (nr. 105–106), 59 (nr 107), 61 (nr 112), 62 (nr. 115–116), 63 (nr 119); Barciak, Müller. Red. 2017. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. III, 15 (nr 5), 16 (nr 8).

⁶³ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 83 (nr 465).

⁶⁴ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 95 (nr. 543–544).

⁶⁵ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 138 (nr 866).

Jan, pleban w Starym Lesie, notariusz kurii biskupiej, był synem Apeczki z Wrocławia i Katarzyny⁶⁶. W śląskich dokumentach – zgodnie z ustaleniami Schindlera – pojawił się od 6 lutego 1364 r.⁶⁷ W latach 1364–1381 wielokrotnie wystąpił jako notariusz kurii biskupiej (16 kwietnia 1364 – 26 listopada 1381 r.)⁶⁸. Jako pleban w Starym Lesie (*in Waldow*) jest potwierdzony od 25 maja 1365 do 11 czerwca 1377 r.⁶⁹ Często był określany jednocześnie notariuszem i plebanem w Starym Lesie⁷⁰. Według Schindlera, 16 października 1375 r. był altarzystą ołtarza św. Antoniego w katedrze we Wrocławiu⁷¹, od 8 listopada 1373 r. – kanonikiem opolskim⁷², a od 11 lutego 1379 r. aż do 18 czerwca 1388 r. – kanonikiem wrocławskiej kapituły katedralnej⁷³. Jako zmarły kanonik opolski i wrocławski został wspomniany 11 grudnia 1389 r. Jego opolską i wrocławską kanonię otrzymał kardynał diakon Franciszek Renzio de Alifia⁷⁴. Jednak Kurt Engelbert – na podstawie

⁶⁶ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 50 (nr 196), 90–91 (nr 515), 107 (nr 634).

⁶⁷ Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417*, 375–376.

⁶⁸ Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417*, 375; Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 30 (nr 53), 32 (nr 61), 47 (nr 166), 49 (nr 186), 52 (nr 208), 56 (nr 238), 57 (nr 254), 58 (nr 260), 61 (nr 285), 65–66 (nr 323), 66 (nr 325), 75 (nr 401), 76 (nr 410), 82 (nr 456), 86 (nr 487), 106 (nr 632), 106–107 (nr 633), 107 (nr 637), 111–112 (nr 661), 116 (nr 695), 117 (nr 699), 118 (nr 711); Erich Graber. Wyd. 1933. *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Neisse. I. Stadt Neisse* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 36). Breslau: Verlag Priebatsch's Buchhandlung (dalej: CodSil t. 36), 13 (nr 42), 15 (nr 47), 16 (nr 50), 20 (nr. 61–62); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 55 (nr 98), 58 (nr 106), 59 (nr 107), 62 (nr 116), 63 (nr 119), 75 (nr 153), 76 (nr 154).

⁶⁹ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 32 (nr 61), 45 (nr 149), 47 (nr 166), 49 (nr 184, 186), 50 (nr 196), 52 (nr 208), 56 (nr 238), 57 (nr 254), 58 (nr 260), 61 (nr 285), 64 (nr 316), 65–66 (nr 323, 325), 75 (nr 401), 90–91 (nr 515), 118 (nr 708); CodSil t. 36, s. 13 (nr 42), 15 (nr. 47–48), 16 (nr 50); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 55 (nr 98), 58 (nr 106), 59 (nr 107), 61 (nr 112), 62 (nr 116), 63 (nr 119), 75 (nr 153), 76 (nr 154).

⁷⁰ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 32 (nr 61), 47 (nr 166), 49 (nr 186), 52 (nr 208), 56 (nr 238), 57 (nr 254), 58 (nr 260), 61 (nr 285), 65–66 (nr 323), 66 (nr 325), 75 (nr 401); CodSil t. 36, s. 13 (nr 42), 15 (nr 47), 16 (nr 50); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 55 (nr 98), 58 (nr 106), 59 (nr 107), 62 (nr 116), 63 (nr 119).

⁷¹ Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417*, 376.

⁷² Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417*, 376; Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 85 (nr 483); CodSil t. 36, s. 16 (nr 51), 17 (nr 53); Barciak, Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I, 64 (nr 123), 66 (nr 127).

⁷³ Schindler. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417*, 376; Erich Graber. Wyd. 1928. *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Neustadt* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 33). Breslau: Trewendt und Granier, 142 (nr 4); Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 179 (nr 1196), 180 (nr 1206).

⁷⁴ Kamil Crofta. 1903–1905. *Acta Urbani VI. et Bonifatii IX. pontificum Romanorum (1378–1404)* (Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia t. 5). Pragae: Typis Gregerianis, 220–221

listy świadków w dokumencie z 23 listopada 1381 r. – słusznie zauważa, że w tym samym czasie było dwóch Janów *von Waldow*: jeden z nich był kanonikiem wrocławskim, a drugi plebanem i notariuszem w Starym Lesie (*Albertus von Curia und Johannes von Waldow, Bresl. Domherren, und Johannes von Waldow, der mit Gegenwärtigem beauftragt war*). Stąd nie można utożsamiać postaci plebana-notariusza z kanonikiem⁷⁵.

Na osobne potraktowanie zasługuje transumowany dyplom księcia opawsko-raciborskiego Jana I, wydany 12 listopada 1368 r. Tenże władca był najstarszym synem księcia Mikołaja II Przemyśliwy (ok. 1288–1365) i Anny (ok. 1270–po 13 lipca 1324), córki księcia raciborskiego Przemysła (1258/1268–1306). Po śmierci swego ojca (1365 r.) sprawował władzę w księstwie opawsko-raciborskim aż do jego podziału między braćmi w 1377 r., w wyniku którego zatrzymał ziemię raciborską i karniowską. Mimo to tytułował się księciem Opawy i Raciborza. Zmarł między 1380 a 1382 r. i został pochowany w kościele Dominikanek w Raciborzu⁷⁶. W prezentowanym dokumencie z 1368 r. potwierdził, że rada miasta Raciborza sprzedała na wyderkaf (*sub titulo reemptionis*) roczny czynsz 11 grzywien w Nowych Zagrodach, leżących przy zagrodach Starej Wsi, konwentowi raciborskich dominikanek. Wysokość czynszu została dokładnie określona na: 11 grzywien groszy praskich, według rachuby polskiej, czyli 48 groszy praskich za 1 grzywnę. Dominikanki zapłaciły za ten czynsz 110 grzywien (każda grzywna czynszu kosztowała je 10 grzywien). Czynsz miał być ściągany przez rajców i przekazywany dominikanom podczas oktawy święta św. Marcina, czyli między 11 a 18 listopada⁷⁷. Jeśliby we wskazanym terminie nie przekazali tegoż czynszu dominikankom, to popadną w ekskomunikę biskupa wrocławskiego na tak długo, aż oni lub ich następcy dokonają satysfakcji względem zakonnic. Nic nie zwalniało miasta od przekazania tegoż rocznego czynszu siostrze: ani pożar miasta, ani zniszczenie owych zagród przez siły zbrojne (*manu potenti et valida*) lub na skutek wypadku spowodowanego przez tamże mieszkających.

(nr 399); Wilhelm Schulte. 1906. *Die politische Tendenz der Cronica principum Poloniae* (Darstellungen und Quellen zur schlesischen Geschichte t. 1). Breslau: G. Wohlfarth, 242; Dieter Veldtrup. 1995. *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter* (Schriften der Stiftung Haus Oberschlesien. Landeskundliche Reihe t. 7). Berlin: Gebr. Mann Verlag, 142 (nr 86).

⁷⁵ Engelbert. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher*, 179 (nr 1196).

⁷⁶ Erich Šefčík. 1995. Jan I (Hanusz). W *Książęta i księżne Górnego Śląska*. Red. Antoni Barciak, 55–56. Katowice: Societas Scientiarum Favendis Silesiae Superioris – Instytut Górnos Śląski.

⁷⁷ W diecezji wrocławskiej dzień św. Marcina było świętem nakazanym, obchodzonym 11 listopada w rycie *duplex* (tzw. *festum duplex*) wraz z oktawą, zob. Erwin Mateja. 2006. *Śląski kalendarz liturgiczny świętych. Geneza i rozwój do czasu reformy papieża Piusa X* (Opolska Biblioteka Teologiczna t. 85). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego, 85–86.

Autentyczność książęcego dyplomu nie była nigdy kwestionowana. Żadnych zastrzeżeń względem niego nie wysunęła również Iwona Pietrzyk, która badała kancelarię i dokument Przemysłidów opawskich w XIV i początkach XV w. Dokument posiada typową (łacińską, w formie prostej) inwokację. Nie zawiera formuły perpetuacyjnej, jak wiele innych dyplomów książąt opawskich. Nie posiada arengi, gdyż – jak twierdzi Iwona Pietrzyk – w latach 1366–1433 w zasadzie zniknęła z dokumentów władców opawskich. Intytulacja jest prawidłowa. Promulgacja w dokumentach książąt opawskich przybierała różną formę. Koroboracja informuje o przywieszeniu do pergaminu dwóch pieczęci: książęcej i miasta Racibórz. Dyplom nie został zaopatrzony w miejsce jego wystawienia. Datacja została określona za pomocą kalendarza kościelnego ze zwrotem: *anno Domini*⁷⁸.

Świadcami czynności prawnej są przedstawiciele miasta Racibórz, wskazani na początku dokumentu po promulgacji. Stanowią oni cenne źródło w badaniach społeczności XIV-wiecznego Raciborza. W dokumencie zostali imiennie wymienieni: rajcy, ławnicy i rzemieślnicy (cechmistrzowie). W szczególności wystąpili:

- rajcy: Johannes Hesinkint, Nicolaus de Stawden (ze Studziennej), Henselinus Eccussii, Nicolaus Laussche;
- ławnicy: Nicolaus Gruzkegil, Henselinus Smysryme, Andreas linifex (tkacz), Nicolaus Stanowicz, Henselinus Hesse, Nicolaus Gelhor i Martinus Librot;
- rzeźnicy: Henselinus Walthori i Mathias Kowirwicz;
- szewcy: Jekil i Petrus Turkow;
- krawcy: Andreas i Nicolaus;
- tkacze: Petrus Stephani i Niczko Keymolt;
- piekarze: Andreas Werdirherre i Henselinus Swydnicz;
- solnicy: Niczko prolocutor (obrońca sądowy) i Mathias Dawcz.

Przedstawione osoby pojawiły się również w innych dokumentach z tego okresu. Potwierdzają to badania, które swego czasu przeprowadził Georg Hyckel (1880–1975)⁷⁹. Stąd ich autentyczność nie wzbudza podejrzeń. Natomiast pisownia imion odbiega nieco od tej, którą zaproponował Augustin Weltzel w 1861 r. i Georg Hyckel w 1956 r. Różnice wynikają z ponownego odczytania tychże imion i pozostawienia ich w formie, która wystąpiła w dokumencie. Przykła-

⁷⁸ Pietrzyk. 2008. *Kancelaria i dokument Przemysłidów opawskich w XIV i początkach XV wieku*, 59–100.

⁷⁹ Georg Hyckel. 1956. *Geschichte der Stadt Ratibor. Das Mittelalter*. Augsburg: Oberschlesischer Heimatverlag GmbH, 66–67, 79–82.

dowo wspomniani powyżej autorzy zapisali: Henselin Waltheri, Jekel, Mathias Dawecz⁸⁰.

Przedstawiony dokument biskupa Przeclawa, zawierający transumowany dyplom księcia Jana, w pełni zasługuje na opublikowanie. Treść zarówno jednego, jak i drugiego dokumentu nie była publikowana *in extenso*. Oba stanowią cenne źródło do badań dziejów klasztoru Dominikanek raciborskich i miasta Raciborza. Niezwykle znaczące są informacje dotyczące burmistrza, rajców, ławników i cechmistrzów raciborskich z 1368 r. i mogą stanowić podstawę do dalszych badań dotyczących struktury społeczności średniowiecznego ośrodka miejskiego.

Aneks⁸¹

I

[brak miejsca wydania], 12 listopada 1368 r.

Jan I, książę opawsko-raciborski, potwierdza, że rada miasta Raciborza sprzedała na wyderkał roczny czynsz 11 grzywien w Nowych Zagrodach, leżących przy zagrodach Starej Wsi, klasztorowi raciborskich Dominikanek.

Oryginał: nieznan.

Kopia: Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Raciborzu, zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 6 (transumpt z 9 lutego 1370 r.).

Odpis: nieznan.

Regesty: Antoni Barciak, Karl Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I (do 1400 roku). Wrocław – Opawa: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, *Zemský Archiv v Opavě*, 57 (nr 101); Iwona Pietrzyk. 2008. *Kancelaria i dokument Przemysławidów opawskich w XIV i początkach XV wieku*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 160.

⁸⁰ Weltzel. 1861. *Geschichte der Stadt Ratibor*, 493; Hyckel. 1956. *Geschichte der Stadt Ratibor. Das Mittelalter*, s. 67, 80.

⁸¹ Przy opracowaniu treści dokumentów do druku posłużono się wskazaniami zawartymi w: Adam Wolff. 1957. „Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku”. *Studia Źródłoznawcze* 1: 155–181; Janusz Tandecki, Krzysztof Kopiński. 2014. *Edytorstwo źródeł historycznych*. Warszawa: Wydawnictwo DiG. Dziękuję dr. hab. Maciejowi Zdankowi za pomoc w przygotowaniu tekstów do edycji.

Wzmianka: Augustin Weltzel. 1861. *Geschichte der Stadt Ratibor*. Ratibor: Selbstverlage des Verfassers, 493.

In nomine Domini amen. Nos Johannes Dei gratia Opaue et Rathiborie dux, recognoscentes tenore presentium universis quibus nosse fuerit oportum, quod nostri sinceri et dilecti consules, videlicet Johannes Hesinkint, Nicolaus de Stawden, Henselinus Eccussii, Nicolaus Laussche, cum scabinis Nicolao Gruczkegil, Henselino Smysryme, Andrea linificis, Nicolao Stanowicz, Henselino Hesse, Nicolao Gelhor, Martino Librot ceterisque mechanicorum magistris: carnificum Henselino Walthori [et] Mathia Kowirwicz, sutorum Jekil [et] Petro Turkow, sartorum Andrea [et] Nicolao, textorum Petro Stephani [et] Niczkone Keymolt, pistorum Andrea Werdirherre [et] Henselino Swydnicz, salsatorum Niczkone prolocutoris [et] Mathia Dawcz, pari consilio eorundem et consensu ac aliorum civitatis nostre Rathiboriensis seniorum totiusque universitatis predictae civitatis accedente consilio de libero nostre voluntatis arbitrio et prehabita deliberatione, censum undecim marcarum Pragensum grossorum Polonialis numeri et pagamenti, quamlibet marcam census predicti pro decem marcis, quem quidem censum predicti consules, scabini, mechanicorum magistri nomine predictae civitatis habent et habebunt in novis ortis de ortis in Antiqua Villa iacentibus, de adictionibus quorundam agrorum pratis ab antiquo adiunctis et de domibus universis sepedicte civitati ascriptis conventui virginum sororum sub voto et professione ordinis sancti Dominici in monasterio Sancti Spiritus beate Marie semper Virginis et beati Johannis Apostoli et Ewangeliste Christo famulancium, priorisse que pro tempore fuerit et sororibus omnibus nomine sepedicti monasterii sub tytulo reemptionis rite et digne vendiderunt sic, quod antefatus census debet extunc prout exnunc ad prefatum. conventum predictarum virginum nomine predicti monasterii pertinere. Quiquidem census per sepedictos consules vel eorum successores memorate civitatis debet colligi et comportari conventui sepedicto virginum sororum nomine predicti monasterii insimul et non particulatim infra octavas sancti Martini solvi debet et presentari omni occasione proculmota, tali tamen conditione interposita, si census aliquotiens dictus per consules prius dictos et sequaces, qui pro tempore fuerint consules, in termino prefixo conventui memorato virginum sororum monasterii sepedicti non fuerit solutus, quod absit, exspiratis octuarum sancti predicti, ipso facto in domini episcopi sententiam nostri dyocesani Wratislaviensis sint subicientes ipsi consules et sequaces ipsorum eidem extunc prout exnunc debent subiacere, nichilominus ab illa non debent enodari, nisi prius habita satisfactione. Item si civitas non semel dicta igne consummetur, quod absit, ortus et loca superius expressa, de quibus census multotiens dictus colligitur,

devastarentur manu potenti et valida aut eventu quocumque illis obstantibus, census pluries dictum conventui virginum sororum dicti monasterii in termino prelibato inexcuse solvere debent ipsi consules sepiissimi dicti et successores ipsorum sepedicte nostre civitatis. Ut autem hec emptio venditionis permanetur inconversa, igitur ad nos et nostram accesserunt presentiam rogantes sincere, ut eandem dignemur emptionis formam confirmare, quorum omnium precibus inclinati ipsam presentibus duximus confirmandam, sub nostri necnon civitatis nostre Rathibor sigillorum appensione. Actum et datum anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, in crastino sancti Martini [12 XI 1368].

II

Otmuchów, 9 lutego 1370 r.

Przeclaw z Pogorzeli, biskup wrocławski, potwierdza dokument Jana I, księcia opawsko-raciborskiego, wystawiony 12 listopada 1368 r., dotyczący sprzedaży na wyderkał rocznego czynszu 11 grzywien w Nowych Zagrodach, leżących przy zagrodach Starej Wsi (dziś Racibórz) klasztorowi raciborskich Dominikanek przez radę miasta Raciborza.

Oryginał: Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Raciborzu, zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 6.

Kopia: nieznana.

Odpis: nieznan.

Regesty: Wilhelm Wattenbach. Wyd. 1859. *Urkunden der Klöster Rauden und Himmelwitz, der Dominicaner und der Dominicanerinnen in der Stadt Ratibor* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 2), Breslau: Josef Max und Komp., 223 (nr 56 b); Kurt Kudla. 1933. *Das Ratiborer Stadtarchiv*. Ratibor, mps w Archiwum Państwowym w Katowicach Oddział w Raciborzu, zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 75 (s. 32); Archiwum Państwowe we Wrocławiu, Rep. 135, C 85 a (s. 32); Antoni Barciak, Karl Müller. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I (do 1400 roku). Wrocław – Opawa: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Zemský Archiv v Opavě, 58–59 (nr 106); Iwona Pietrzyk. 2008. *Kancelaria i dokument Przemysławów opawskich w XIV i początkach XV wieku*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 160.

Wzmianka: Augustin Weltzel. 1861. *Geschichte der Stadt Ratibor*. Ratibor: Selbstverlage des Verfassers, 493–494.

In nomine Domini amen. Etsi christiane religionis et personarum religiosarum statum et commodum teneamur prosequi ex inuncto nobis officio illarum tamen potius profectum intendimus, per quarum sedulum bonorum operum exercitium salus continuo queritur animarum. Hinc est, quod nos Preczlaus Dei gratia episcopus Wratislaviensis notum facimus universis tenore presentium inspecturis, quod in nostra presentia providis viris Johanne dicto Newkirche proconsule et Johanne de Odirberg notario opidi Ratheboriensi nostre Wratislaviensis dioecesis ex una, et fratre Petro dicto Blumil⁸² professo ordinis Predicatorum provisore, .. priorisse et .. conventus monasterii sanctimonialium ibidem in Rathibor ordinis sancti Dominici parte ex altera constitutis, iidem Johannes proconsul et Johannes notarius opidi Rathibor supradicti nobis exhibuerunt quasdam patentes litteras sigillis appendentibus magnifici principis domini Johannis ducis Opaue et Rathiborie ac civitatis sive opidi seu consulum ibidem in Rathibor in pergameni pressulis sigillatas, quarum tenor per omnia sequitur in hec verba: [*następuje dokument z 12 listopada 1368 r., zob. wyżej nr I*].

Quibus quidem litteris sic coram nobis exhibitis, ut <prefertur>, predicti Johannes proconsul et Johannes notarius opidi Rathibor supradicti, asserentes se in submissis habere plenum mandatum ac liberam <et> omnimodam potestatem obligandi se consules, scabinos et iuratos ac totam universitatem dicti opidi Rathibor ad solutionem dicti census undecim marcarum annis singulis in termino contento in litteris suprascriptis sub excommunicationis pena et censura ecclesiastica ferende sententie per nos aut successores nostros in dictos consules, scabinos, iuratos et universitatem, quotiens idem census undecim marcarum in dictis litteris conscriptus latius persolutus dictis sanctimonialibus in toto non fuerit vel in parte, nobis cum instantia supplicarunt, quatenus contractum huiusmodi, quantum in nobis esset cum auctoritatis et decreti interpositione auctorizare et confirmare, dictum quoque censum undecim marcarum asscribere et applicare dictis sanctimonialibus et ipsarum monasterio sub premissis conditionibus dignemur. Nos, recepta obligatione Johannis proconsulis et Johannis notarii coram nobis facta nomine quorum supra, ipsorum quoque inclinati precibus favorabiliter tamquam iustis, asscribentes et applicantes dictum undecim marcarum censum prefatis sanctimonialibus et ipsarum monasterio sub premissis conditionibus, prescriptas litteras et omnia contenta in eis, quantum de iure possumus confirmandas duxerimus et etiam presentibus confirmamus nostram interponentes auctoritatem ordinariam et decretum, mandantes dictis consulibus, scabinis, magistris operariorum, iuratis et universitati dic-

⁸² Nad literą *u* nadpisane jest *e*: *Blu^umil*, stąd być może *Blüimil*, jak podał: Weltzel. 1881. *Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor*, 822.

ti nichilominus⁸³ opidi Rathibor, ut memoratum venditionis contractum teneant, prout rite celebratus est inviolabiliter et obsequent sub excommunicationis pena ecclesiastica et censura. In quorum omnium testimonium et evidentiam pleniorum sigillum nostrum maius presentibus est appensum. Actum et datum Othmuchow, V^{to} Idus Februarii, anno Domini millesimo trecentesimo septuagesimo [9 II 1370]. Presentibus dominis magistro Bertoldo canonico Rathiboriensi, Thoma de Lelow preposito sancti Egidii Wratislaviensi, Johanne de Thincz in Czobotha et Nicolao in Wansouia plebanis ecclesiarum necnon Ottone de Hugwicz milite, Henrico et Petro fratribus de Ledlow et Johanne plebano in Waldow notario curie nostre, qui habuit presentia in commisso, fidelibus nostris testibus ad premissa.

*

Bibliografia

Źródła archiwalne

Archiwum Państwowe w Katowicach Oddział w Raciborzu (APKatORac)

– Zesp. 3: *Akta miasta Raciborza*, sygn. 1, 5, 6, 75.

Archiwum Archidiecezjalne we Wrocławiu

– W 6: Dokument z 10 listopada 1369 r.

– III a 31: *Liber niger*.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu

– Rep. 77: *Archiv der Dominikaner Kloster bei S. Peter u. Paul in Gross Glogau*.

– Rep. 112: *Inhaltsverzeichnis der Urkunden des Archivs vom Jungfrauenkloster ord. S. Dominici zu Rattibor*.

– Rep. 135, sygn. 322 (dawniej C 85 a): Kudla Kurt. 1933. *Das Ratiborer Stadtarchiv*. Ratibor (mps).

Źródła drukowane

Barciak Antoni, Müller Karl. Red. 2004. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. I (do 1400 roku). Wrocław – Opava: Centrum Badań Śląskoznawczych i Bohemistycznych Uniwersytetu Wrocławskiego, Zemský Archiv v Opavě.

Barciak Antoni, Müller Karl. Red. 2017. *Regesty dokumentów przechowywanych na Górnym Śląsku*. t. III (1451–1475), Katowice – Opole: Archiwum Państwowe, Opava: Zemský Archiv.

⁸³ Słowo *nichilominus* jest w tekście wykropkowane, co oznacza, że zostało usunięte.

- Crofta Kamil. 1903–1905. *Acta Urbani VI. et Bonifatii IX. pontificum Romanorum (1378–1404)* (Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia t. 5). Pragae: Typis Gregerianis.
- Engelbert Kurt. 1964. *Quellen zur Geschichte des Neisser Bistumslandes auf Grund der drei ältesten Neisser Lagerbücher* (Quellen und Darstellungen zur schlesischen Geschichte Herausgegeben von der Historischen Kommission für Schlesien t. 10). Würzburg: Holzner Verlag.
- Fuchsz Franciscus C.A. 1728. *Series dominorum praepositorum Nissensium ordinis sanctissimi sepulchri cum duplici rubea cruce* (Scriptores Rerum Silesiacarum t. 2). Wyd. 1839. Gustav A. Stenzel, 389. Breslau: Josef Max und Komp.
- Graber Erich. Wyd. 1928. *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Kreis Neustadt* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 33). Breslau: Trewendt und Granier.
- Graber Erich. Wyd. 1933. *Die Inventare der nichtstaatlichen Archive Schlesiens. Neisse. I. Stadt Neisse* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 36). Breslau: Verlag Priebatsch's Buchhandlung.
- Grünhagen Colmar, Markgraf Hermann. Wyd. 1883. *Lehns- und Besitzurkunden Schlesiens und seiner einzelnen Fürstenthümer im Mittelalter. t. II* (Publicationen aus den Preußischen Staatsarchiven t. 16). Leipzig: S. Hirzel Verlag.
- Korta Waclaw. Red. 1983. *Regesty śląskie (1349–1354)*. t. II. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Korta Waclaw. Red. 1992. *Regesty śląskie (1358–1359)*. t. IV. Wrocław – Warszawa: Oficyna Wydawnicza Volumen.
- Kosinová Věra. Wyd. 1944. *Acta Urbani V (1362–1370)* (Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia t. 3). Pragae: Archivum terrae Bohemiae.
- Kublin Grzegorz. 2016. *XVII-wieczny żywot księżniczki raciborskiej Eufemii w zbiorach Archiwum Państwowego we Wrocławiu* (Studia i źródła do dziejów dominikanów i dominikanek w Raciborzu t. 1). Opole: Studio Impreso.
- Kublin Grzegorz. 2018. *Dzieło Reginalda Brauna z 1741 roku poświęcone księżniczce raciborskiej Eufemii* (Studia i źródła do dziejów dominikanów i dominikanek w Raciborzu t. 2). Opole: Studio Impreso.
- Pfotenhauer Paul. Wyd. 1881. *Urkunden des Klosters Kamenz* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 10). Breslau: Josef Max und Komp.
- Schulte Wilhelm. 1906. *Die politische Tendenz der Cronica principum Poloniae* (Darstellungen und Quellen zur schlesischen Geschichte t. 1). Breslau: G. Wohlfarth.
- Schultz Alwin, Grünhagen Colmar. 1868. „Annalistische Nachlese (Fortsetzung) 1449–1500”. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* 9: 373–388.
- Stloukal Carolus. Wyd. 1949–1953. *Acta Gregori XI pontificis Romani 1370–1378* (Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia t. 4), Pragae: Typis Středočeská Tiskárna.
- Sułkowska-Kuraś Irena, Kuraś Stanisław. Wyd. 1985. *Bullarium Poloniae*. t. II. Romae: École française de Rome.

- Theiner Augustinus. Wyd. 1860. *Vetera monumenta Poloniae et Lithuaniae gentiumque finitimarum historiam illustrantia maximam partem nondum edita ex tabulariis Vaticanis deprompta collecta ac serie chronologica disposita*. t. I. Romae: Typis Vaticanis.
- Wattenbach Wilhelm. 1862. „Schlesische Nekrologien”. *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* 4: 278–337.
- Wattenbach Wilhelm. Wyd. 1859. *Urkunden der Klöster Rauden und Himmelwitz, der Dominicaner und der Dominicanerinnen in der Stadt Ratibor* (Codex Diplomaticus Silesiae t. 2), Breslau: Josef Max und Komp.
- Wojtczak-Szyszkowski Jerzy. Przeł. i oprac. 2019. *Kronika Książąt Polskich*. Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża.

Opracowania

- Barciak Antoni. 2010. Skład osobowy klasztoru Dominikanek raciborskich w średniowieczu. W *Sanctimoniales. Zakony żeńskie w Polsce i Europie Środkowej (do przelomu XVIII i XIX wieku)*. Red. Andrzej Radziwiński, Dariusz Karczewski, Zbigniew Zyglewski, 333–341. Bydgoszcz – Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego i Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Barciak Antoni. 2011. Podstawy ekonomiczne obu klasztorów Dominikańskich w Raciborzu w średniowieczu. W *Inter oeconomiam coelestem et terrenam. Mendykanci a zagadnienia ekonomiczne*. Red. Wiesław Długokęcki, Tomasz Gałuszka, Rafał Kubicki, Anna Zajchowska, 377–394. Kraków: Wydawnictwo Esprit SC.
- Dola Kazimierz. 2012. Przeclaw z Pogorzeli. 2012. W *Encyklopedia katolicka*. Red. Edward Gigilewicz. t. XVI, 613. Lublin: TN KUL.
- Drabina Jan. 1987. „Mikołaj z Gliwic – średniowieczny protektor studiującej młodzieży”. *Rocznik Muzeum w Gliwicach* 3: 33–41.
- Engelbert Kurt. 1927. *Geschichte der Stadt Wanssen und des Wansener Haltes*. cz. 1. Ohlau: Verlag Hermann Eschenhagen.
- Gerlic Henryk. 1993. *Kapituła głogowska w dobie piastowskiej i jagiellońskiej (1120–1526)*. Gliwice: Wydawnictwo Nota.
- Gumowski Marian. 1936. Pieczęcie śląskie do końca XIV wieku. W *Historia Śląska. Od najdawniejszych czasów do roku 1400*. t. III. Red. Władysław Semkowicz, 247–440. Kraków: Polska Akademia Umiejętności.
- Halmer Damian. 2012. „Kariera Henryka (Heinka) z Głubczyc. Przyczynek do badań nad otoczeniem księcia opawsko-raciborskiego Mikołaja II Przemyśłydy”. *Średniowiecze Polskie i Powszechne* 4 (8): 113–127.

- Heyne Johann. 1860–1868. *Dokumentierte Geschichte des Bisthums und Hochstiftes Breslau. Aus Urkunden, Altenstücken, älteren Chronisten und neueren Geschichtschreibern*. t. I–III. Breslau: Verlag von Wilh. Gottl. Korn.
- Hyckel Georg. 1956. *Geschichte der Stadt Ratibor: Das Mittelalter*. Augsburg: Oberschlesischer Heimatverlag GmbH.
- Jurek Tomasz. 1996. *Obce rycerstwo na Śląsku*. Poznań: Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
- Jurek Tomasz. 2005. *Rodowód Pogorzelów*. Kraków: Wydawnictwo Towarzystwa Naukowego Societas Vistulana.
- Kloch Bogdan. 2000. Raciborskie duchowieństwo w świetle źródeł do końca XIV wieku (Duchowieństwo parafialne i kolegiackie). W *Tysiącletnie dziedzictwo kulturowe diecezji wrocławskiej*. Red. Antoni Barciak, 109–120. Katowice: Societas Scientiis Favendis Silesiae Superioris – Instytut Górnos Śląski.
- Kublin Grzegorz. 2013. „Średniowieczne i nowożytnie testimonia sanctitatis Eufemii raciborskiej (zm. 1359)”. *Folia Historica Cracoviensia* 19: 73–90.
- Kublin Grzegorz. 2013². Świątobliwa Eufemia raciborska († 17 I 1359). Opole: Wydawnictwo i Drukarnia Świętego Krzyża;
- Kublin Grzegorz. 2017. „Raciborskie dominikanki w nekrologach klasztorów czeskich i morawskich”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 37 (2): 173–189.
- Kublin Grzegorz. 2019. *Eufemia raciborska w historiografii* (Studia i źródła do dziejów dominikanów i dominikank w Raciborzu t. 3). Opole: Studio Impreso.
- Kublin Grzegorz. 2019. „Lista raciborskich przeorysz zakonu dominikank”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (2): 119–164.
- Kublin Grzegorz. 2019. „Nagrobek księżniczki raciborskiej Eufemii”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (1): 151–188.
- Kuchendorf Cäcilie. 1937. *Das Breslauer Kreuzstift in seiner persönlichen Zusammensetzung von Gründung (1238) bis 1456* (Zur schlesischen Kirchengeschichte t. 29). Breslau: Frankes Verlag und Druckerei, Otto Borgmeyer.
- Mandziuk Józef. 2010. *Historia Kościoła katolickiego na Śląsku. Średniowiecze*. t. I, cz. I. Warszawa: Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna Adam.
- Mateja Erwin. 2006. *Śląski kalendarz liturgiczny świętych. Geneza i rozwój do czasu reformy papieża Piusa X* (Opolska Biblioteka Teologiczna t. 85). Opole: Redakcja Wydawnictwa Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.
- Matusik Leokadia. 1973. „Związki wrocławskiego opactwa na Piasku z Polską centralną w okresie średniowiecza”. *Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka* 2: 229–259.
- Nowak Barbara. 1998. „Najstarsze uposażenie dominikank raciborskich”. *Studia i Materiały z Dziejów Śląska* 23: 65–76.

- Pietrzyk Iwona. 2008. *Kancelaria i dokument Przemysłodów opawskich w XIV i początkach XV wieku*. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Schindler Gerhard. 1938. *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417. Untersuchungen über seine Verfassungsgeschichte und persönliche Zusammensetzung* (Zur schlesischen Kirchengeschichte t. 33). Breslau: Frankes Verlag und Druckerei, Otto Borgmeyer.
- Scholz Bernhard W. 2011. *Das geistliche Fürstentum Neisse. Eine ländliche Elite unter der Herrschaft des Bischofs (1300–1650)* (Forschungen und Quellen zur Kirchen- und Kulturgeschichte Ostdeutschlands t. 42). Köln: Böhlau Verlag.
- Słoń Marek. 2000. *Szpitalę średniowiecznego Wrocławia*. Warszawa: Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN.
- Stefaniak Piotr. 2007. *Dzieje mniszek dominikańskich w krajach słowiańskich*. Kraków – Racibórz: Wydawnictwo i Agencja Informacyjna WAW.
- Stefaniak Piotr. 2009. „Błogosławiona Eufemia Piastówna OP (1299–1359) w świetle trzech najstarszych żywotów oraz źródeł a także literatury”. *Nasza Przeszość* 111: 159–191.
- Stefaniak Piotr. 2009. „Z dziejów klasztoru Świętego Ducha mniszek dominikańskich w Raciborzu (1299–1810)”. *Nasza Przeszość* 112: 181–206.
- Stefaniak Piotr. 2019. „Najstarszy, łaciński żywot świętobliwej Ofki Piastówny OP”. *Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego* 39 (1): 275–289.
- Suchoń Benigna. 1972. Ofka, Eufemia, Domitilla. W *Hagiografia polska. Słownik bio-bibliograficzny*. t. II. Red. Romuald Gustaw, 160–171. Poznań: Księgarnia św. Wojciecha.
- Šefčík Erich. 1995. Jan I (Hanusz). W *Książęta i księżne Górnego Śląska*. Red. Antoni Barciak, 55–56. Katowice: Societas Scientiis Favendis Silesiae Superioris – Instytut Górnos Śląski.
- Tandecki Janusz, Kopiński Krzysztof. 2014. *Edytorstwo źródeł historycznych*. Warszawa: Wydawnictwo DiG.
- Veldtrup Dieter. 1995. *Prosopographische Studien zur Geschichte Oppelns als herzoglicher Residenzstadt im Mittelalter* (Schriften der Stiftung Haus Oberschlesien. Landeskundliche Reihe t. 7). Berlin: Gebr. Mann Verlag.
- Wagner August. 1891. „Schlesisches aus dem vatikanischen Archive in Rom aus den Jahren 1316–1371”, *Zeitschrift des Vereins für Geschichte und Alterthum Schlesiens* 25: 287–305.
- Weltzel Augustin. 1861. *Geschichte der Stadt Ratibor*. Ratibor: Selbstverlage des Verfassers.
- Weltzel Augustin. 1881. *Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor*. Ratibor: Verlag von Max Muschik.
- Wolff Adam. 1957. „Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku”. *Studia Źródłoznawcze* 1: 155–181.
- Wolnik Franciszek. 2009. Świętobliwa Eufemia (Ofka) – życie i rozwój jej kultu. W *Świętość na ziemi raciborskiej* (Sympozja t. 76). Red. Franciszek Wolnik, 23–43. Opole: Redakcja Wydawnictwo Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.

- Wójcik Marek L. 2013. „Mieszczanin czy rycerz? Przyczynek do biografii Heinka z Głubczyc”. *Średniowiecze Polskie i Powszechne* 5 (9): 187–200.
- Wójcik Marek L. 2000. Beginki głubczyckie. W *Klasztor w mieście średniowiecznym i nowożytnym*. Red. Marek Derwich, Anna Pobóg-Lenartowicz, 583–590. Wrocław – Opole: Pracownia Badań nad Dziejami Zakonów i Kongregacji Kościelnych (Larhcor).
- Wólkiewicz Ewa. 2004. *Kapituła kolegiacka św. Mikołaja w Otmuchowie. Dzieje – organizacja – skład osobowy (1386–1477)* (Z Dziejów Kultury Chrześcijańskiej na Śląsku t. 32). Opole: Redakcja Wydawnictw Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Opolskiego.

*

Streszczenie: W artykule przedstawiono dokument biskupa wrocławskiego Przeclawa z Pogorzeli, wystawiony 9 lutego 1370 r. w Otmuchowie, w którym potwierdza on dyplom księcia opawsko-raciborskiego Jana I z 12 listopada 1368 r. Książęcy dokument dotyczy sprzedaży rocznego czynszu 11 grzywien w Nowych Zagrodach (dziś część Raciborza) przez radę miasta Raciborza klasztorowi Dominikanek w Raciborzu. Oba dyplomy stanowią cenne źródło do dziejów klasztoru raciborskich zakonnicy św. Dominika i miasta Raciborza. Szczególną wartość stanowią osoby wskazane w dokumentach, m.in. burmistrz, rajcy, ławnicy, cechmistrzowie.

Słowa kluczowe: dominikanki, dominikanie, Racibórz, Eufemia raciborska.

Abstract: A Non-printed Document of the Bishop of Wrocław Przeclaw from February 9, 1370 Concerning the Dominican Monastery in Racibórz. The paper presents a document of the bishop of Wrocław, Przeclaw of Pogarell, which was issued on 9 February 1370 in Otmuchów, in which the said bishop confirms the diploma of Opawa-Racibórz Prince John I of 12 November 1368. The prince's document concerns the sale of the annual rent (11 pounds "grzywna") in Nowe Zagrody (which is a part of Racibórz today) by the city council of Racibórz to the monastery of the Dominican Sister's convent in the same town. Both diplomas constitute a valuable source for research in the history of the monastery of the Dominican Sister's convent in Racibórz, and of the town itself. The particular value is that of the references to persons mentioned in both documents, among others, a mayor, and members of the city council, lay judges and guild masters.

Keywords: Dominican Sisters, Dominicans, Racibórz, Euphemia of Racibórz.

